

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра економіки та публічного управління (№ 601)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

(підпис)

Надія КАРПЕКО

(ім'я та прізвище)

«29» серпня 2025 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розвиток економічного та управлінського світогляду

(назва навчальної дисципліни)

Галузі знань: D Бізнес, адміністрування та право

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: D4 Публічне управління та адміністрування

(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Публічне управління та адміністрування

(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2025

Харків – 2025 р.

Розробник: доц. кафедри 601, доц., к.е.н. Олександр ПОПОВ
(посада, науковий ступінь і вчене звання, ім'я та прізвище)

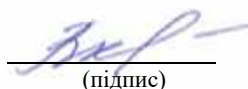

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри економіки та публічного управління (№ 601)

Протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри
д-р. наук з держ. упр., проф.
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Вероніка КОВАЛЬЧУК
(ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Представник студентського самоврядування від факультету № 6

(підпис)

Ярослава ЧЕРНА
(ім'я та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

ПІБ: Попов Олександр Сергійович

Посада: доцент кафедри економіки та публічного управління (№ 601)

Науковий ступінь: канд. екон. наук

Вчене звання: доцент

Перелік дисциплін, які викладає:

- *Політична економія*
- *Управління економічним розвитком та інноваціями*
- *Потенціал і розвиток підприємства*
- *Економіка сучасного підприємства*

Напрями наукових досліджень:

моделі і показники прогнозування ймовірності банкрутства підприємств, узагальнюючі показники економічної ефективності діяльності підприємств

Контактна інформація: o.popov@khai.edu

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	<i>Денна, заочна</i>
Семестр	2
Мова викладання	Українська
Тип дисципліни	<i>Обов'язкова</i>
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин	<i>денна: 5,5 кредитів ЄКТС / 150 годин (64 аудиторних, з яких: лекції – 32, практичні – 32; СРЗ – 86); заочна: 5,5 кредитів ЄКТС / 150 годин (8 аудиторних, з яких: лекції – 2, практичні – 6; СРЗ – 142)</i>
Види навчальної діяльності	Лекції, практичні заняття, здавання модульних контрольних робіт, самостійна робота
Види контролю	Поточний контроль, модульний контроль, семестровий контроль – іспит
Пререквізити	<i>Політична економія, Вступ до фаху</i>
Кореквізити	–
Постреквізити	<i>Економіка підприємства, Менеджмент</i>

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування і розвиток економічного світогляду студента як майбутнього фахівця з економічних питань та з питань управління економічними процесами.

Завдання: Розглянути особливості та провести формування засад економічного мислення як властивості сучасного фахівця з питань управління економічними процесами. Провести огляд існуючих періодизацій історії розвитку економіки та аналіз існуючих глобально-цивілізаційних підходів до вивчення розвитку економіки. Розглянути методологічні аспекти та особливості розвитку економічної науки, зв'язок економічної науки та макроекономічної політики держави. З'ясувати та усвідомити економічну реальність (усвідомити певні історичні зрізи) у питанні, чому не всі країни світу стали економічно розвинутими та з'ясувати, у чому полягає сутність світового прогресу та проблема самозбереження суспільства у ХХІ сторіччі. Розглянути основні засади філософії економічної науки в світлі екологічних проблем суспільства.

Компетентності, які набуваються:

для спеціальності D4 «Публічне управління та адміністрування» (освітня програма «Публічне управління та адміністрування»):

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

- вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
- реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- бути критичним і самокритичним.
- до адаптації та дії в новій ситуації.
- працювати в команді.
- планувати та управляти часом.
- виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- до міжособистісної взаємодії.
- спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).
- ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності

Фахові компетентності

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

- до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів.
- забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів.
- використовувати в процесі підготовки і впровадження управлінських рішень сучасні ІКТ.
- здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій.
- розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності.
- впроваджувати інноваційні технології.
- до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.
- у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.

Програмні результати навчання:

для спеціальності D4 «Публічне управління та адміністрування» (освітня програма «Публічне управління та адміністрування»):

- Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.
- Розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень.

4. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Змістовний модуль 1.

Тема 1. Економічний світогляд в науці

Анотація: Економіка в системі соціально-гуманітарних знань. Предмет, функції і розділи економічної теорії. Методи економіки. Виробництво і відтворення.

Тема лекційного заняття: Економічний світогляд в науці.

Тема практичного заняття: Економічний світогляд в науці.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 2. Основні питання економіки

Анотація: Потреби і блага. Рішення проблем вибору і обмеженості ресурсів. Ефективність і її показники.

Тема лекційного заняття: Основні питання економіки.

Тема практичного заняття: Основні питання економіки.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 3. Економічна система і власність

Анотація: Поняття економічної системи суспільства, її структура. Типи економічних систем. Власність в економічній системі.

Тема лекційного заняття: Економічна система і власність.

Тема практичного заняття: Економічна система і власність.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 4. Ринок, його структура і функції

Анотація: Поняття ринку. Суб'єкти, об'єкти та різновиди ринків. Функції ринку. Інфраструктура ринку.

Тема лекційного заняття: Ринок, його структура і функції.

Тема практичного заняття: Ринок, його структура і функції.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 5. Попит, пропозиція, ринкова рівновага

Анотація: Ринковий попит і його детермінанти. Ринкова пропозиція та її детермінанти. Ринкова рівновага.

Тема лекційного заняття: Попит, пропозиція, ринкова рівновага.

Тема практичного заняття: Попит, пропозиція, ринкова рівновага.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій.
Формування питань до викладача.

Тема 6. Еластичність попиту та пропозиції

Анотація: Поняття еластичності попиту та її види. Еластичність пропозиції.

Тема лекційного заняття: Еластичність попиту та пропозиції.

Тема практичного заняття: Еластичність попиту та пропозиції.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій.
Формування питань до викладача.

Тема 7. Основи теорії поведінки споживача

Анотація: Споживання і корисність. Бюджетні обмеження і криві байдужості. Ефект доходу, ефект заміщення.

Тема лекційного заняття: Основи теорії поведінки споживача.

Тема практичного заняття: Основи теорії поведінки споживача.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій.
Формування питань до викладача.

Модульний контроль 1

Змістовний модуль 2.

Тема 8. Поняття підприємства та поведінка виробника

Анотація: Фірма в системі економічних відносин. Виробнича функція фірми; ізокванта, ізокошта. Виробництво у короткостроковому періоді.

Тема лекційного заняття: Поняття підприємства та поведінка виробника.

Тема практичного заняття: Поняття підприємства та поведінка виробника.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій.
Формування питань до викладача.

Тема 9. Витрати, дохід і прибуток фірми

Анотація: Поняття і види витрат. Витрати фірми у довгостроковому періоді, ефект масштабу. Дохід і прибуток, їх види.

Тема лекційного заняття: Витрати, дохід і прибуток фірми.

Тема практичного заняття: Витрати, дохід і прибуток фірми.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій.
Формування питань до викладача.

Тема 10. Основні показники функціонування національної економіки

Анотація: Поняття національної економіки. Валовий внутрішній продукт, валовий національний дохід. Національне багатство. Структура національного багатства.

Тема лекційного заняття: Основні показники функціонування національної економіки.

Тема практичного заняття: Основні показники функціонування національної економіки.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 11. Модель «спільний попит – спільна пропозиція»

Анотація: Сукупний попит. Сукупна пропозиція. Макроекономічна рівновага моделі AD-AS. Ефект храповика.

Тема лекційного заняття: Модель «спільний попит – спільна пропозиція».

Тема практичного заняття: Модель «спільний попит – спільна пропозиція».

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 12. Макроекономічна нестабільність

Анотація: Економічні цикли. Безробіття. Типи безробіття. Інфляція. Типи та види інфляції.

Тема лекційного заняття: Макроекономічна нестабільність.

Тема практичного заняття: Макроекономічна нестабільність.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 13. Економічні і соціальні функції держави

Анотація: Державне регулювання економіки. Економічне зростання. Соціальна політика держави.

Тема лекційного заняття: Економічні і соціальні функції держави.

Тема практичного заняття: Економічні і соціальні функції держави.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 14. Гроші та грошова політика

Анотація: Виникнення та сутність грошей. Види грошей. Функції грошей. Грошовий ринок. Кредитна система. Монетарна політика.

Тема лекційного заняття: Гроші та грошова політика.

Тема практичного заняття: Гроші та грошова політика.

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 2

5. Індивідуальні завдання

Виконання індивідуальних завдань не передбачено навчальним планом.

6. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні; пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, частково-пошукові; перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок, усного викладу знань, закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи з осмислення й засвоєння нового матеріалу.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), письмовий модульний контроль (тестування за розділами курсу), підсумковий контроль (іспит).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Таблиця 8.1 – Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на практичних заняттях	0...5	6	0...30
Модульний контроль	0...20	1	0...20
Змістовний модуль 2			
Робота на практичних заняттях	0...5	6	0...30
Модульний контроль	0...20	1	0...20
Усього за семестр			0...100

Іспит проводиться у вигляді тестування, яке містить 50 питань закритого типу. Розрахунок підсумкового балу здійснюється за формулою: $35 + N \cdot 1,3$, де N – кількість правильних відповідей. Результат округляється до найближчого цілого.

Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Таблиця 8.2 – Шкали оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційний залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Критерії оцінювання роботи здобувача освіти протягом семестру:

Задовільно (60-74) – мати мінімум знань і умінь для забезпечення програмних результатів навчання. Відпрацювати та захистити всі практичні роботи. Здати індивідуальну роботу за затвердженою лектором тематикою.

Добре (75-89) – знати основні теми дисципліни. Достатньо знати основні категорії та методи дослідження міжнародної економіки (зі світового господарства, міжнародної торгівлі, міжнародного руху капіталу, міжнародного руху трудових ресурсів, міжнародного поділу праці). Відпрацювати та захистити всі практичні роботи. Здати індивідуальну роботу за затвердженою лектором тематикою.

Відмінно (90-100) – мати знання, що дозволять самостійно, вільно та обґрунтовано відповідати на будь які питання щодо теорії та практики міжнародної економіки. Здати індивідуальну роботу за затвердженою лектором тематикою. Відпрацювати та захистити всі практичні роботи.

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач, або використовується процедура, визначена у Положенні про академічну доброчесність.

Дотримання вимог академічної доброчесності. Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених Положенням про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>). Очікується, що роботи здобувачів освіти будуть їх оригінальними дослідженнями або міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів освіти становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування викладачем незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenti/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичне забезпечення дисципліни «Розвиток економічного світогляду» для бакалаврів / Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т»; розроб. В. М. Гавва. - Харків, 2020. - 322 с. - <http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/011Rozvitok.pdf>.
2. Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням: <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=114>

11. Рекомендована література

Базова

1. Ковальчук В. М. Світова економіка: її історія та дослідники: навч. посіб. / В. М. Ковальчук, Лі Цзе Гао, Л. А. Останкова – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 524 с.
2. Доронін А. В. Сучасний управлінський інструментарій прийняття ефективних економічних рішень: колективна монографія / загальна ред. А. В. Дороніна. – Харків: Нац. аерокосмічний ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ», 2019. – 304 с.
3. Ернандо де Сото. Загадки капіталу. – Київ: Наш формат, 2017. – 232 с.
4. Основи економічної теорії (Гриф надано Міністерством освіти і науки України (лист № 1/11-8911 від 10.06.2014 р.) Підручник / Гаркуша Ю.О., Мельникова В.І., Павленко Т.Ю., Сафронов Я.В., Хмель С.М., Хмель В.І., Шведова Г.М.- Х.: Нац. аерокосм. ун-т «ХАІ», 2014. – 316 с.
5. Шевченко О. М. Економічна теорія : навч.-метод. посіб. Полтава : ПолтНТУ, 2019. – 701 с.
6. Сідорова В. Г., Воробйова Є. М. Економічна теорія : навч. посіб. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2019. – 464 с.

Допоміжна

1. Гавва, В.М. Проблеми формування економічного світогляду в сучасних умовах розвитку економіки знань / В.М. Гавва, Т.П. Раздимаха // Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної дистанційної конференції «Менеджмент та маркетинг у складі сучасної економіки, науки, освіти, практики», Харків, 18 березня 2021 р. – С.434-443. Посилання на збірник <https://mmf.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/zbirnik-gotovij-2021-.pdf>
2. Сміт, А. Багатство народів. Дослідження про природу та причини добробуту націй /А. Сміт / пер. з англ. – Київ: Наш формат, 2018. – 722 с.
3. Де Сото, Ернандо. Загадка капіталу. Чому капіталізм перемагає на Заході і ніде більше / Ернандо де Сото /пер. с англ. М. Климчук.- Київ: Наш формат, 2017. – 232 с.
4. Акерлоф, Джордж. Фішинг. Хто і як маніпулює вашим вибором / Джордж Акерлоф, Роберт Шиллер / пер с англ. О. Герасимчук. – Київ: Наш формат, 2017. – 272 с.

5. Талер, Річард. Поведінкова економіка. Як емоції впливають на економічні рішення / Річард Талер / пер с англ. С. Крикуненко. – Київ: Наш формат, 2018. – 464 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Кабінет Міністрів України: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
4. Національний Банк України: офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
5. Науково-технічна бібліотека національного аерокосмічного університету імені М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». – Режим доступу: <https://library.khai.edu/catalog>.
6. Міністерство економіки України: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.
7. Міністерство фінансів України: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <https://www.mof.gov.ua/uk>.